

De doelen uit de projectopdracht

In de projectopdracht (OCW, 2011) zijn de aanleiding, de doelstelling en de organisatie van het project uitgebreid omschreven. In het kort verwoorden we hieronder de doelen van de vernieuwing in vijf hoofdlijnen:

- Aantrekkelijk en toekomstbestendig onderwijsaanbod dat aansluit bij de huidige (beroeps)praktijk en bij de vervolgopleidingen in het mbo.
- Aantrekkelijk onderwijs door verbeterde aansluiting en door programma's die passen bij actuele ontwikkelingen.
- Toekomstbestendig onderwijs door een opzet te kiezen die organiseerbaar is, ook bij een dalend aantal leerlingen of bij wijzigingen in keuzes van leerlingen.
- Een herkenbaar en overzichtelijk onderwijsaanbod waarbij leerling en ouders weten waarvoor ze kiezen.
- Een duidelijker onderscheid tussen de leerwegen basis, kader en gemengd.

Opbouw van het profiel.

Elk profiel bestaat uit drie onderdelen:

- Kern
- Profielvak
- Keuzevakken

Van beroepsprofiel naar vmbo profielvak Economie en ondernemen

Het profielvak Economie en ondernemen kent verschillende branches. De branches omvatten naast handel en administratie ook logistiek. Deze werkvelden verschillen ook van elkaar door uiteenlopende ontwikkelingen, zowel in inhoud als in tempo.

Als we in dit document trends beschrijven is dat per definitie een beperkte beschrijving van een enkel werkveld. De ontwikkelingen in de branches verlopen sterk en snel. Het systeem van keuzevakken maakt het mogelijk sneller dan in het verleden in te spelen op veranderingen in de branches door het ontwikkelen of bijstellen van keuzevakken. Met de inhoudelijke vulling van het profielvak is getracht per werkveld trends en ontwikkelingen te dekken.

Trends & ontwikkelingen

Er verandert de laatste jaren veel in de secretariële beroepen. Digitalisering levert niet alleen andere technische hulpmiddelen op, maar zorgt er ook voor dat bedrijfsprocessen veranderen. Correspondentie wordt informatiebeheer. Vergaderingen regelen wordt plannen en organiseren. Omdat secretaresses er nieuwe taken bij krijgen, wordt het beroep breder; marketing, taken op het gebied van personeel en arbeid en coaching zitten in de lift. Financiële zaken krijgen een groter belang. Het beheer van kleine budgetten blijft actueel en het opstellen van begrotingen voor grotere projecten komt steeds vaker voor.

Ecabo 2013

De voorbeelden laten zien dat onze arbeidsmarkt veel dynamischer is dan vijftig jaar geleden. Het aantal eenduidige beroepen waarbij men direct begrijpt wat het beroep inhoudt en betekent, vermindert snel. *De secretaresse, de (e)verkoper en de logistiekmedewerker* zijn multifunctionele beroepen geworden die bestaan uit vele, snel veranderende functies en specialisaties. Mensen werken bovendien niet meer hun hele leven voor één werkgever in één en dezelfde baan. De mobiliteit neemt toe en mensen veranderen frequenter van functie. Dat komt, zo blijkt eveneens uit de voorbeelden, grotendeels door technologische ontwikkelingen.

In een wereld waarin alles steeds sneller verandert, is er geen aanleiding om te veronderstellen dat veranderingen voorbij zullen gaan aan de beroepen binnen de economische sector. Integendeel, ook medewerkers binnen de economische sector krijgen steeds vaker met allerlei veranderingen te maken. De toekomst vraagt om een medewerker die deze veranderingen niet passief ondergaat, maar die zich er comfortabel bij voelt en die hier zijn uitdaging uit haalt.

Focus op duurzaamheid

Steeds meer bedrijven zijn zich bewust van hun ecologische voetafdruk. Met redelijk eenvoudige maatregelen is veel te besparen op het ICT-energieverbruik. Groene ICT veroverd dan ook een plaats in het maatschappelijk verantwoord ondernemen. De ICT'er van de toekomst zal zich hier goed bewust van moeten zijn.

Ecabo 2013

Naast alle veranderingen op onze arbeidsmarkt is duurzaamheid niet meer weg te denken uit de maatschappelijke discussie. Voor onderwijsinstellingen betekent dit in ieder geval de verplichting om te voldoen aan landelijke doelstellingen. Daarom is in de kern bij a10 economisch bewust omgaan met materialen en middelen het woord duurzaam toegevoegd:

*“economisch bewust en **duurzaam** omgaan met materialen en middelen.”*

Voorbeelden zijn:

- De bestelfrequentie verlagen
- Bundel leveranciers

- Afval scheiden
- Dubbelzijdig kopiëren

<http://www.logistiek.nl/distributie/blog/2010/7/zestien-vormen-van-duurzame-logistiek-101133725>

<https://www.oneworld.nl/groen/lijstjestijd-10-tips-voor-een-duurzaam-kantoor>

Andere trends en ontwikkelingen.

De volgende links kunnen als voorbeeld dienen ter inspiratie of kunnen helpen bij het nadenken over de vormgeving van het onderwijsprogramma.

Retail:

<http://www.emerce.nl/wire/vijf-trends-die-de-retailsector-domineren-in-2016>

<https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/detailhandel/index.html>

<https://insights.abnamro.nl/visies-op-sector/2015/retail/>

https://www.rabobankcijfersentrends.nl/index.cfm?action=sector§or=Detailhandel_non-food

Commerciële zakelijke dienstverlening:

<https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/zakelijke-dienstverlening/index.html>

<https://insights.abnamro.nl/visies-op-sector/2015/zakelijke-dienstverlening/>

<https://www.rabobankcijfersentrends.nl/index.cfm?action=sector§or=Dienstverlening>

Transport & Logistiek:

<https://insights.abnamro.nl/visies-op-sector/2015/transport-en-logistiek/>

<https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/transport-en-logistiek/index.html>

<https://www.rabobank.nl/bedrijven/cijfers-en-trends/transport-en-logistiek/>

Mbo, stages:

<https://www.s-bb.nl/publicaties/sbb-barometer>

Achtergrond bij het profiel Economie en ondernemen.

Bij het vormgeven van het profielvak Economie en ondernemen is de kwalificatiestructuur in het mbo leidend geweest.

Voor het profiel EO zijn de volgende sectorkamers van het mbo- relevant:

- Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem
<https://www.s-bb.nl/samenwerking/sectorkamers/sectorkamer-mobiliteit-transport-logistiek-en-maritiem>

- Handel
<https://www.s-bb.nl/samenwerking/sectorkamers/sectorkamer-handel>
- Zakelijke dienstverlening en veiligheid
<https://www.s-bb.nl/samenwerking/sectorkamers/sectorkamer-zakelijke-dienstverlening-en-veiligheid>

Wat deze sectorkamers ontwikkelden zijn richtinggevend voor de indeling van de beroepsgerichte examenprogramma's Economie en ondernemen in het vmbo; deze dienen immers aan te sluiten op het vervolgonderwijs in het mbo.

De onderliggende argumentatie voor de indeling van de modules van het profielvak E&O wordt aan de hand van zeven criteria besproken:

1. onderscheid in de beroepspraktijk;
2. doorstroom en aansluiting tussen vmbo-profielen en mbo domeinstructuur;
3. vergelijkbaarheid van werkprocessen tussen vmbo, mbo en beroep;
4. vernieuwing en aantrekkelijkheid volgens de branches;
5. herkenbaarheid van profielen voor docenten, bedrijven, leerlingen en ouders;
6. organiseerbaarheid voor onderwijsinstellingen;
7. doelmatigheid (maatschappelijke behoefte).

De criteria toegelicht

1 Onderscheid in de beroepspraktijk.

In de huidige examenprogramma's is al duidelijk een onderscheid gemaakt tussen handel en administratie. Naast onderscheid tussen handel en administratie is er ook een overlap, namelijk de dienstverlening, de wijze van communiceren en eigenlijk alle punten die bij de kern, professionele vaardigheden zijn beschreven. Nieuw in het profiel, t.o.v. de oude afdelingsprogramma's, is de aandacht voor de logistiek. Overige trends en ontwikkelingen laten zien dat er in de toekomst duidelijk behoefte aan medewerkers in de logistiek is, met administratieve kwaliteiten.

2. Doorstroom en aansluiting tussen vmbo-profielen en mbo-domeinstructuur

Elk profielvak biedt doorstroommogelijkheden naar afgebakende en omschreven mbo- opleidingen met een crebonummer. Doordat deze sectorkamers elkaar in het mbo niet overlappen, is het voor de identiteit en herkenbaarheid van het vmbo vanzelfsprekend om het onderliggende profielvak eveneens van elkaar te onderscheiden.

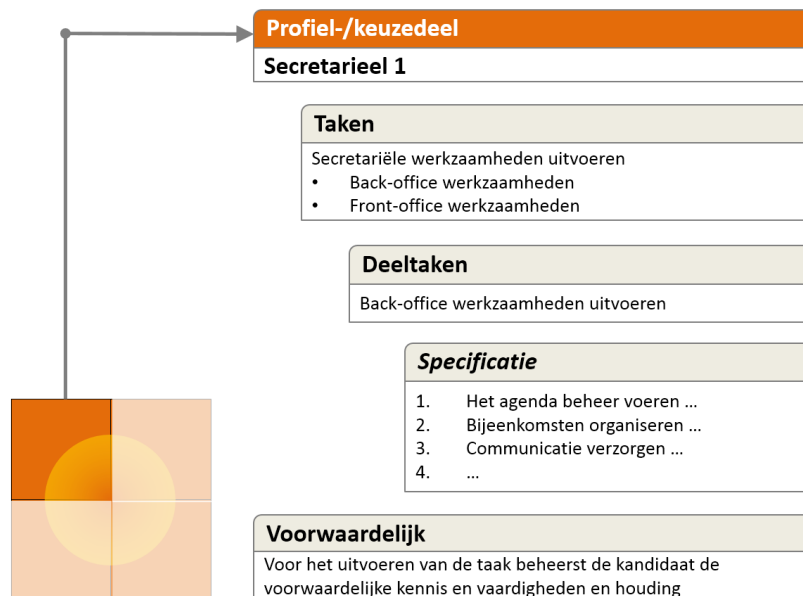
3. Vergelijkbaarheid van werkprocessen tussen vmbo, mbo en beroep.

De werkzaamheden (kerntaken en werkprocessen) zoals beschreven in de kwalificatiedossiers voor het mbo worden ook toegepast in het vmbo.

<http://kwalificaties.s-bb.nl/>

Pofielmodules en keuzevakken worden uitgewerkt met een omschrijving, gekoppeld aan resultaten per deeltaak.

4. Vernieuwing en aantrekkelijkheid voor de branches

Gedurende het proces van het 'vullen' van het profielvak en keuzevakken is met diverse (groepen van) vertegenwoordigers uit bedrijven, onderwijsinstellingen en branches gesproken. In deze gesprekken zijn onderstaande kenmerkende vernieuwingen besproken.

Profielvak Economie en ondernemen.

Kenmerkende vernieuwingen in dit profielvak zijn:

- evenwicht in de profielmodules: commercieel, secretarieel, logistiek en administratief
- technologische veranderingen op ICT- gebied en communicatie (social-media)
- dienstverlening (service gericht) en ondernemen zijn de rode draden van alle profielmodules

De tijd is voorbij dat medewerkers alleen maar goed moeten zijn in hun vak. Ze moeten allround zijn en over meerdere beroepsvaardigheden beheersen. Daarbij verwacht men dat medewerkers in toenemende mate als zelfstandige zullen functioneren.

5. Herkenbaarheid van het profielvak voor docenten, bedrijven, leerlingen en ouders.

Tijdens diverse sessies waarin feedback is gevraagd van pilotscholen en tijdens regionale informatiebijeenkomsten met docenten en schoolleiders, is terugkoppeling gegeven over de structuur en inhoud van het nieuwe examenprogramma. De pilotscholen Economie en ondernemen hebben aangegeven dat het vmbo-economieonderwijs in de voorgestelde profielvak en keuzevakken volgens hen voldoende herkenbaar is voor leerlingen en ouders.

6. Organiseerbaarheid voor scholen

Schoolleiders geven aan dat de nieuwe structuur goed te organiseren is zonder extra hoge kosten te hoeven maken. Op de regionale informatiebijeenkomsten en de bijeenkomsten met de pilotscholen is het profielvak en keuzevakken over het algemeen dan ook positief ontvangen.

7. Doelmatigheid (maatschappelijke behoefte)

Door invloed van de terugloop van het aantal leerlingen in het vmbo in de richting van handel, zakelijke dienstverlening en logistiek is de verwachting dat er de komende twintig jaar een groeiende behoefte zal ontstaan aan jonge opgeleide medewerkers in bovengenoemde branches, die kunnen functioneren in innovatieve bedrijven met veeleisende klanten.

Door de kern, profielvak en keuzevakken te positioneren binnen het herkenbare profiel Economie en ondernemen, dat ruimte biedt aan clusters van bovengenoemde branches, met een ruim arsenaal aan keuzevakken afgestemd op regionale behoeftes, kunnen scholen een aantrekkelijk en flexibel onderwijsaanbod samenstellen dat aansluit op het vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt in de regio. Ook de huidige kleine afdeling in het vmbo Transport & Logistiek krijgt zo een betere positie in het onderwijsaanbod. Logistiek is een profielmodule en Distributie is een keuzevak van Economie en ondernemen.

Een voorbeeld: Van Transport & Logistiek wordt in de doorstroomatlas (OCW, 2012) aangegeven dat slechts een kleine groep van leerlingen hiervoor kiest (< 500). Dit schetst de huidige situatie van de instroom. Deze staat in groot contrast tot de behoefte aan nieuwe medewerkers in de beroepspraktijk. Diverse onderzoeken en publicaties laten zien dat er een groeiende behoefte bestaat aan goed opgeleide jongeren in deze branche (Transport & Logistiek 2013)

Door het Transport-deel te koppelen aan Techniek en het Logistiekdeel aan het profielvak Economie en ondernemen, kunnen veel meer leerlingen in aanraking komen met deze programmaonderdelen, wat een hogere instroom in de sector faciliteert.

